

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи илмии Мирзоев Эраҷ Музаффарович дар мавзуи «Воҳидҳои фразеологии феълии ифодакунандаи ҳаракат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) пешниҳод шудааст.

Нақши фразеологизмҳо дар ғанӣ гаштани таркиби луғавии ҳар як забон бағоят бузург аст. Яке аз вижагиҳои ВФ истифодаи фарохи он ҳам дар нутқи хаттӣ ва ҳам шифоҳӣ мебошад. Ҳадафи корбасти он дар адабиёти бадеӣ пуробуранг намудани забони асар аст. Пай бурдан мумкин аст, ки дар баробари воситаҳои тасвири бадеӣ ва тарзҳои баён ВФ дар иншои асарҳои бадеӣ ҷузъи асосии матни эҷодшуда ба ҳисоб рафта, барои ҳадафрас намудани асар ба хонанда нигаронида шудааст.

Ибораҳои рехта бештар дар фарҳангҳои асримиёнагӣ сабт ва шарҳ дода шудаанд. «ВФ дар ин луғатҳо бо истилоҳоти гуногун ном бурда шудаанд. Аз ҷумла истилоҳоти киноёт, истиорот, мураккабот, таркибот, истилоҳот, мусталеҳот барои ифодаи навҳои гуногуни ВФ ба кор бурда шудаанд». Муҳаққиқони гузаштаи мо танҳо бо сабти бевоситаи ВФ қаноат накарда, доир ба сохт ва маънои ибораву ифодаҳои алоҳида, гунаву муродифоти онҳо ва шаклҳои гуногуни истеъмолашон низ маълумот додаанд. Аз ин лиҳоз, дар таҳқиқи масоили гуногуни фразеологияи тоҷик таҷрибаву корҳои онон аҳамияти бузурги илмиву амалӣ дорад.

Омӯзиши назарияи фразеология танҳо аз ибтидои садаи XX оғоз шуд. Чунон ки зикр гардида буд, забоншинос Ш. Баллӣ бори аввал назарияи онро пешниҳод намуда, чор навъи ибораҳоро муқаррар намуд: 1) ибораҳои озод (*les groupments libres*), ибораҳое, ки устувор нестанд ва пас аз сохта шудан аз ҳамдигар боз ҷудо мешаванд; 2) ибораҳои маъмулӣ (*les groupments usules*), яъне ибораҳое, ки нисбатан пайванди озод доранд; 3)

қаторҳои фразеологӣ (les series phraseologiques), яъне гурӯҳи калимаҳои ба ҳам омехташуда, ки як мафҳумро ифода мекунанд; 4) ягонаҳои фразеологӣ (les unites phraseologiques) ибораҳои, ки калимаҳои таркибиаш маънои худро қуллан аз даст дода, як мафҳуми воҳид ва тақсимнашавандаро ифода мекунанд.

Таъриф ва ворид намудани истилоҳи нав бо номи «фразеология» дар забоншиносии муосир аз тарафи олимони амрикоиву аврупоӣ қабул нагардид.

Диссертатсияи номзадии Мирзоев Эраҷ Музаффарович «Воҳидҳои фразеологии феълии ифодакунандаи ҳаракат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ» унвон дошта, аз муқаддима, се боб, 10 фасл ва хулосаву феҳристи адабиёт иборат аст.

Дар муқаддимаи диссертатсияи тибқи муқарарот сухан дар бораи мубрамияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши кор, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, методи таҳқиқ, навгонҳои илмии диссертатсияи аҳамияти назариявии таҳқиқот, моҳияти амалии таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологияи таҳқиқот, нуктаҳои муҳими диссертатсияи, коркард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот ва сохтори диссертатсияи меравад.

Дар боби якуми диссертатсияи «Асосҳои назариявии омӯзиши воҳидҳои фразеологӣ» сухан аз боби масъалаҳои назариявии воҳидҳои фразеологӣ ва марҳилаҳои асосии рушди воҳидҳои фразеологии феълӣ меравад.

Боби дуюми диссертатсияи «Хусиятҳои сохторию грамматикии воҳидҳои фразеологии феълии ифодакунандаи ҳаракат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ» унвон дошта, дар он масъалаҳои сохторию дастурии ин анвои фразеология баррасӣ мешавад. Боби мазкур аз се фасл иборат буда, вижагиҳои сохторию грамматикии ин анвои истилоҳӣ мавриди таҳлилу баррасии амиқи илмӣ қарор мегирад.

Дар боби сеюм хусусиятҳои луғавию-маъноии воҳидҳои фразеологии ифодакунандаи ҳаракат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ таҳлилу баррасӣ қарор мегирад.

Аз фишурдаи диссертатсия бар меояд, ки ҳар як боб бо хулосаҳои мушаххаси муаллиф ба охир расидаанд ва ин аз он гувоҳи медиҳад, ки проблемаҳои дар диссертатсия матраҳгардида ҳалли худро пурра ёфтаанд. Дар хулосаи умумӣ бошад муҳаққиқ натиҷаҳои таҳқиқоти худро ҷамъбаст кардааст, ки аз аҳамияти назарраси назарӣ ва амалӣ ҳолӣ нест.

Диссертатсия илмии Мирзоев Эраҷ Музаффарович дар асоси меъёрҳои нави илмӣ таҳия гардидааст. Таърифи усули иқтибос, таҳияи бобу фасл, хулоса ва феҳристи адабиёт тибқи талаботи стандартҳои муосири таҳияи қорҳои илмию таҳқиқотӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар баробари дастовардҳои муҳим фишурдаи диссертатсия аз камбудиву норасоӣҳо низ ҳолӣ нест:

1. Дар фишурдаи диссертатсия, вобаста ба имло, ҷиғунагии қорбурди аломатҳои китобат ва ҷоп, ҷо-ҷо хатоҳо низ ба ҷашм мерасанд, ки ислоҳи онҳо ҳусни қорро бештар менамояд.

Дар маҷмӯъ, камбудии ишорашуда ба аҳамияти таҳқиқоти анҷомдодашуда таъсири манфӣ нахоҳад расонд, зеро онҳо ислоҳпазиранд ва ба осонӣ баратарф хоҳанд шуд.

Фишурдаи диссертатсия бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ мазмуну мундариҷаи қорро пурра инъикос мекунад ва мақолаҳои таълифнамудаи муаллиф низ ба талабот ҷавобгӯ аст.

Хулосаи мухтасари қори диссертатсионӣ, ки бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар охири фишурдаи диссертатсия оварда шудаанд, тибқи талаботи ҷорӣ Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия шуда, моҳияти илмии қори мазкурро ба таври фишурда инъикос менамояд.

Бинобар ин, қори таҳқиқии Мирзоев Эраҷ Музаффарович дар мавзӯи «Воҳидҳои фразеологии феълии ифодакунандаи ҳаракат дар забонҳои

точикӣ ва англисӣ» ба талаботи бандҳои 31- 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021302 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ) сазовор мебошад.

Номзади илмҳои филология, и.в. дотсенти
кафедраи забон ва адабиёти тоҷики
Донишгоҳи давлатии Данғара

Қодиров Дилшод
Сайдаллоевич

Суроға; 735320 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Вилояти Хатлон, ноҳияи Данғара,
кӯчаи Марказӣ 25
Телефон: (+992) 931330777

Имзои н.и.ф., и.в. дотсент Д. С. Қодировро
тасдиқ менамоем:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии Данғара

Тоирзода С.Т.

“ 7 ” 06 2024 с.